

használat egyre erőteljesebb háttérbe szorulása, a nemzetközi kifejezések túlzottan gyakori használata. E tanulmánykötet minden írásából feldereng Kosztolányi magyar nyelv iránti rajongó tisztelete, szeretete, a nyelvhasználatról való tudatos gondolkodása, s meggyőződése: „Az a tény, hogy anyanyelvem magyar, és magyarul beszélek, gondolkodom, írok, életem legnagyobb eseménye, melyhez nincs fogható.” (Szerkesztette: Kulcsár Szabó Ernő és Szegedy-Maszák Mihály) (Anonymus Kiadó, 1998)

NÓGRÁDI CECÍLIA

„NEM A FALAK, HITÜNK VÉDI A VÁROST” — Történelmi és művészeti antológia Kőszegről

„A könyv, melyet kezében tart és megtisztelő figyelmére méltat az olvasó, egy város sok évszázados történelmébe, művészetébe, gazdaságába, mindennapjaiba nyújt be- és visszapillantást, s — mint cseppben a tenger — adja hű keresztmetszetét a magyarság évszázadainak...”

Történelmi és művészeti antológia Kőszegről címet viseli az a kötet, melynek összeállítása a szerkesztő, Tóthárpád Ferenc lelkesedését és szakértelmét dicséri. Az olvasó számos — sokszor szokatlanul érdekes — oldalról ismerheti meg e nyugati kisvárosunk történelmi eseményeit, sporttörténetét, bortermelési szokásait, vagy a helyi vasút jelentőségét. „Történelmi hűség iránti alázat” tükröződik például Söptei Imre munkájában, melyben az 1848-as eseményekhez kapcsolódó kivégzésekről fennmaradt forrásokat igyekszik aprólékosan rendszerezni, tisztázni. A kőszegi szőlősgazdák időjárással kapcsolatos mondásait — német és magyar nyelvűeket egyaránt összefoglaló értekezés úgyszintén alkalmas az érdeklődő olvasó figyelmének lekötésére. Kortárs költők, írók munkái, valamint számtalan, a települést bemutató fotó, grafika teszi olvasmányosabbá az antológiát, hozza közelebb Kőszeg városát. A kötet szerzői, hivatásuk magasszintű ismeretén túl Kőszeg iránti szeretetükről is tanúbizonyságot tettek. A múlt idézése során minduntalan visszatér és a mai nemzedéknek „roppant aktualitással mutat iránymutatást” a jelmondat: „Nem a falak, hitünk védi a várost! Hitünk és bizalmunk. Hitünk Istenben, bizalmunk embertársaink iránt, önbizalmunk, hogy képesek vagyunk megfelelni a történelem által reánk rótt feladatoknak, megőrizve és tovább gyarapítva szeretett városunkat, hazánkat.” Ez az antológia, mely természeténél fogva lokálpatrio-

tizmussal áthatott, egy kicsi — többnyelvű — közösség összetartásának, szűkebb hazája iránti ragaszkodásának példájával mutat rá a tágabb, magyar haza megbecsülésének, szeretetének fontosságára és — nem utolsósorban — az „európaiság magától értetődő természetes állapotára, mely sokkal inkább mentalitást, kulturáltságot, civilizációt — mintsem földrajzi kategóriát jelent!”

SALLAI GERGELY

BOLYKI JÁNOS: „TEREMTÉSVÉDELEM” ÖKOLÓGIAI KRÍZISÜNK TEOLÓGIAI MEGKÖZELÍTÉSE

Ez a könyv a Szentírás alapján az ökológiai kérdést a zsidó-keresztény hagyománnyal együtt helyezi a hellenizmus örökségébe. Tudomásom szerint magyar nyelven ehhez hasonlóan átfogó és alapos munka még nem jelent meg a teológiai irodalomban. Bolyki János a tőle megszokott alaposággal foglalja össze a teremtés és a természet tudomány összefüggéseit. A Szentírás vizsgálatában a legmodernebb módszereket használja fel. Gyakorlatba ülteti a Bibliának, a khalkédóni krisztológia analógiájára felépített kettős természetéről és komplementaritásáról szóló gondolatait. (*Kinyilatkoztatás: Két megközelítés*) Tekintetbe veszi az intertestamentális irodalmat, valamint az ún. apokrif aktákat és a gnózis főirányait is. Ez segít a témában való eligazodásban, és további kutatásra — esetleg egyes tételeivel való vitába szállásra is — ösztönöz.

A mű *ökumenikus*, mert Bolyki a különböző egyházakban művelt bibliakutatás egészét áttekinti. A római katolikus egyház ökumenikus munkába való bekapcsolódásának döntő impulzust adott XII. Piusz pápa *Divino afflante Spiritu* című enciklikája, ami lehetővé tette az eredeti szöveg és a történelmi módszer alkalmazását a bibliakutatásban. Ezek a kutatások az ökológiai krízissel kapcsolatos utkeresésben is nagy segítséget jelentettek.

Bolyki János gondolatait is meghatározza meggyőződése az *Ótestamentum* és az *Újtestamentum egységéről*. A Gerhard von Rad, Walter Brueggemann és mások munkássága nyomán egyre inkább elfogadottá válik az a látás, hogy az Újszövetség interpretálásának kulcsát az Ószövetség adja meg.

Ebből következik, hogy az egész munka meghatározója a *teremtés és a megváltás* egységének hangsúlyozása. Az a tény, hogy a korai eucharisztikus liturgiákban összetartozik a teremtésért és a megváltásért való hálaadás, megvédte az egyházat a gnózis elburjánzásá-

tól. Bolyki munkája a teremtés és a megváltás szerves összetartozásának hangsúlyozásával meggyőzően adja meg az ökológiai etika alapjait.

Mindezek a gondolatok trinitárius krisztológiaihoz vezetnek. Jelentőségük különösen az *Étikai összefoglaló* című zárófejezetben mutatkoznak. Az etikus keresztyén magatartás fő jellemzője ugyanis a Krisztus életében és munkájában való részesedés. „Mivel az egyház az időben és térben prolongált Krisztustest a világban, ezért abban nemcsak az emberi közösség egy magasrendű formája valósul meg, hanem él benne az emberen kívüli természet iránti felelősség”. A Lélek által az egyház megérti a természet „óhaját” (208).

Ezzel együtt világosan kimutatja azt is, hogy a környezettel kapcsolatos erkölcsi cselekvés elválaszthatatlan a társadalmi igazságosságért való küzdelemtől!

„A krízisből való kiemelkedés új spiritualitást követel.” Az egyház e kihívás komolyan vételével úgy lehet Krisztus hathatós tanúja, hogy közben a válságból való kibontakozást is munkálja. (*Kálvin Kiadó*, 1999)

PÁSZTOR JÁNOS

BAMMHOLCZER TAMÁS: LEÁNYKÉRÉS A ZÁRTOSZTÁLYON

„Az életünk során velünk történt dolgok közül csak azt érdemes megírni, ami az emlékezet szitáján fennmaradt. A többire még gondolni is fölösleges.” Kemény, szinte kegyetlen sorok ezek, hiszen végül is arról kérdezik a kötet olvasóját, a halál pillanatában miként összegezheti, hogyan mérlegelheti majd életútját. Kegyetlen, szinte botránkoztató sorok ezek, hiszen végülis ahhoz a vélekedéshez vezethetik olvasóikat, hogy a mindennapok üres és tartalmatlan „túlélésénél” még a vétkekkel tarkított, büntől áthatott életpálya is „értékesebb” — így még megőrződhet valami az emberi természetből, ez még képes lehet bánatot érezni. Am ha valakit el is riasztának és sötétbe hajló gondolatok, ennek ellenére aggodalom nélkül veheti kézbe Bammholczer Tamás könyvét: élvezetes, szórakoztató novellákat és karcolatokat fog olvasni.

A kötet persze arra is figyelmeztethet, hogy amire az emberi életből általában emlékezni érdemes, az sokszor valami egészen apró, egészen jelentéktelennek látszó esemény. S úgy hiszem, ez leginkább azokban az írásokban érezhető, ahol a főszereplő tapasztalatainak közvetlensége és a szélesebb elbeszélői távlat sikeresen egyensúlyozzák ki egymást.

Az írások főbb témáit aligha lehetne tömörebb pontossággal megjelölni, mint a kötet első három részének címeivel: *Nőiügyek*, *Filmügyek*, *Pénzügyek*. Mégis, e tematikus sokszínűség ellenére sem könnyű szabadulni attól a benyomástól, hogy a földidézés hangneme, a főszereplő önmagáról alkotott képe, sőt a stílus és az elbeszélés egészének értékszerkezete egyaránt túl egyöntetű. Am mindez mit sem csökkenti a könyv legnagyobb érdemét: szórakoztató és élvezetes olvasmány.

(*Hungarovoxx*)

BENGI LÁSZLÓ

SZÉKELY JÁNOS: VIRÁGOK ÁTKA Válogatott versek

Székely János az erdélyi magyar irodalom kiváló képviselője elsősorban drámáiról, prózájáról ismert. Jelen kötet alapja a Kritérionnál 1994-ben megjelent *Semmi — soha, versek* (1948-1986) című gyűjtemény. A válogatás és az értő bevezető a pályatárs, Lászlóffy Aladár munkája.

Székely János költészetére sosem volt jellemző a közéletiség, a könnyű, lelkesedő hang. Magánya, félreállása az aktuális történelmi eseményektől mégsem jelentett gögőt, csak éppen egyénisége volt félrehúzódo, szemlélődő. A művész feladata szerinte az, hogy kivívja magának a belső függetlenséget, még egyszer felmutassa a klasszikus értékeket. Egy 1965-ös írásában kicsit önironikusan így vall költői programjáról: „Legegyszerűbb volna, ha az igazsághoz híven azt mondanám: zseniális verseket szeretnék írni a legkülönbözőbb tárgyakról, mégpedig rengeteg sokat, naponta lehetőleg hármat”. Nem egészen tíz év múlva, híres, sok vitát kavarázó *Ars poeticá*-jában már a költészet halálát konstatálja: „A versnek nincs többé igazi szerepe, (...) nem nélkülözhetetlen alkatrésze többé az emberi létnek. Fölösleges és értéktelen. Ars poeticám a hallgatás. Verssem — hallgassák meg, kérem —, verssem: a csend.” Vagy ahogy utolsó versei egyikében, a *Sztriptíz*-ben írja: „Elöttem áll a meztelen igazság, / S nincs többé amit mondanom.”

Az a költő-gondolkodó volt, aki csalódásai ellenére is mindenáron meg akarta érteni a világot. Szenvedélyesen érdekelte a természet, a lehetséges emberi, költői magatartás szabályait próbálta meg kiolvasni a növények és állatok alkalmazkodó, mégis öntörvényű világából (*Parti füzes; A kagyló*).

A természet mellett a művészet jelentett számára menedéket a mindennapok zűrzavara elől. Lírai példázatát, az *Egy láda agyag* ci-